

CÀPSULA: UNA NOVA MIRADA SISTÈMICA PER A PROFESSIONALS DE L'EDUCACIÓ, LA MEDIACIÓ I EL TREBALL SOCIAL

DIA I HORA: Dijous, 22 de setembre, a les 18.30 h.

ESPAI: Seu del CEESC a Barcelona.

PONENT: Carme Monegal Mirambell, fundadora i directora de TÀLEM Escola de Vida.

RELATORA: Lola Ruiz Company, estudiant de pràctiques d'Educació Social del CEESC.

Carme Monegal, mestre enamorada de la seva feina i fundadora de **Tàlem escola de vida**, ens apropa cap a una nova mirada sistèmica per a professionals de l'educació, la mediació i el treball social que permet, descriu i entén diversos tipus i nivells de fenòmens que s'esdevenen en els processos educatius d'emancipació de persones amb dificultats socials, així com en els contextos on aquests passen: la llar, la diversa tipologia de residències i l'escola. A continuació, resumirem aquesta càpsula que va tenir lloc de manera presencial a la seu del CEESC a Barcelona.

Per a començar la trobada, Monegal explica com un seguit de circumstàncies vitals la porten a la necessitat de canviar el seu estil de vida i quedar-se només amb allò essencial, allò sense el qual no podia viure: els seus tres fills i l'amor per les aules. A partir d'aquí, fundà Tàlem, una escola de vida especialitzada en **acompanyar processos vitals de persones a través itineraris sistèmics**.

L'ENFOCAMENT SISTÈMIC HELLINGERIÀ

Per a poder comprendre el context, Monegal detalla els orígens de l'enfocament sistèmic Hellingerià començant pel primer terç del segle XX, i amb la descoberta de Sigmund Freud de l'inconscient. Freud declarà que els éssers humans arribem al món amb una *tabula rasa*, una pissarra en blanc preparada per esborronar amb totes aquelles emocions no gestionades que la criatura s'emportarà de situacions no previstes. A tall d'exemple, quan una mare mor de part, les emocions que sorgeixen formen una taca traumàtica emocional, cognitiva i física en l'infant; una "taca de quitrà" que, a més a més, inconscientment, probablement atraurà al llarg de tota la seva vida escenaris semblants, és a dir, situacions d'abandonament.

Les escoles posteriors s'interessen tant per Freud que en el segon terç i final del segle XX, fa més fortuna en el món de l'acadèmia avantatjada. A finals del segle XX, comença a florir la teoria general de sistemes. Es tracta d'una teoria que fa servir moltes disciplines de base, és a dir, és supradisciplinària: no serveix només per a un àmbit de coneixement. La **teoria general de sistemes** descriu a la persona com un sistema en si que participa, al seu torn, d'un altre sistema familiar que l'inclou i que el determina. I, alhora, interfereix i és interferit pels diferents sistemes en què participarà durant la seva vida, les persones que els configuren i els sistemes a què aquestes persones pertanyen.

No obstant això, la psicologia transpersonal corregirà Freud: la *tabula rasa* d'un nadó que neix, arriba guixada amb les emocions no gestionades i no resoltes de mínim quatre i fins a set generacions. Per a exemplificar-ho Monegal explica un cas real: durant la guerra civil, van afusellar un home, pare de quatre

fills. La vídua va viure fins als 95 anys, però malgrat que l'emoció d'abandonament pot processar-se cognitivament, emocionalment es converteix en "aquest home m'ha abandonat" i això, amb el temps es converteix en "els homes abandonen". Un missatge amb unes emocions no resoltes que passaran inconscientment, a les filles, i a les filles de les filles. "Per l'ADN passem les emocions que els nostres pares, besavis no van poder gestionar".

MOVIMENT SISTÈMIC

Un moviment sistèmic és un moviment on Monegal agafarà les persones i les mourà per a formar una figura que ens dona informació.

En primer lloc, escull una dona d'entre el públic: representa la Marta, una nena de 4 anys que ve a l'escola a aprendre matemàtiques, i Monegal farà de mestra *adormida* (concepte oriental que es refereix a les persones que no veuen allò que no es pot veure ni tocar. Una persona *desperta* dona espai a altres coses que no veu ni percep, està oberta). La mestra diu que la Marta és un desastre de nena, que no aprèn, i quan li pregunta quan fas dos i dos, la Marta s'equivoca.

D'entre el públic, situa un home a la dreta de la Marta i una dona a l'esquerra. La mestra ara està una mica més desperta, i s'adona que la mare de la mare (àvia de la Marta) va morir quan la mare va néixer. En aquest punt, Monegal reflexiona sobre la incapacitat d'un nadó de sostenir la mort d'una mare. En aquestes situacions, la persona afectada es gira per mirar cap a la mort: *Monegal gira la dona (mare) que mirava cap endavant (cap a la vida i la seva filla) i la posa mirant cap enrere, cap a la seva mare morta: cap a la mort.* Per aquest motiu, diu Monegal, probablement, tindrà problemes d'aprenentatge "aquesta nena no està disponible per la vida".

Es fa gran i li comença a atraure la parella. *La Carme gira la mare cap a l'home i l'home cap a ella.* Es casen. *Es giren cap a la vida.* En aquest moment, això funciona. Tard o d'hora, però, per molt amor que hi hagi, *ella tornarà a mirar cap a la mort*, perquè és un trauma que, sense les eines necessàries, **sempre l'atraurà inconscientment**. Ara ja no hi ha parella. Quan l'home mira cap endavant i la dona cap enrere, l'home queda disponible, i marxarà amb una altra parella.

La mestra torna a preguntar a la nena quan fan dos i dos, però no pot respondre bé perquè aprendre matemàtiques no és la seva prioritat. El que ella vol és que els seus pares estiguin junts i amb ella. Està en aquest moment i té molt poc espai per a les matemàtiques.

Continuem el moviment. La nena vol ajudar, des del més profund, i encara que els estimi igual a tots dos, voldrà ajudar la mare. La mare parlarà malament del pare. La filla, amb quatre anys, farà de salvadora. *La Marta es gira cap a la mare.* A les mares les cuiden les mares, però la nena no ho sap i no vol veure patir més la seva mare. *La nena se situa al lloc de l'àvia. Fa fora l'àvia.*

La major part dels nens que tenim als nostres espais, estan cuidant els pares i, mentre ho fan, es moren ells. No tenen infància. La Marta aprèn des de petita a posar-se on no li toca, i quan tingui parella farà el mateix que va fer la seva mare. Monegal reflexiona sobre la nostra funció com a mestres i educadores: és cert que no podem canviar el passat, però podem canviar la manera com ens hi relacionem. En aquest territori, a la mestra li correspon començar a solucionar la dinàmica docent. Si està adormida, no pot ajudar ningú. A mesura que ens fem grans, la motxilla amb les nostres emocions no gestionades comença a pesar més i més, ens tira enrere fins que deixem de viure al present i vivim al passat i, per tant, ja no tenim futur.

Així doncs, el primer pas és començar amb un mateix. Mirar la nostra pròpia motxilla: "no puc veure en els altres el que no veig en mi. No puc donar als altres el que no em puc donar a mi. No puc explicar als altres estratègies de sortir, si no sé com sortir". I l'única manera de solucionar-ho, explica, és abraçar la nostra

motxilla. Fins que no fem això, no podem dir que estímem res més. Tots els grans savis ens ho han dit des del principi dels temps: **amb tu comença i s'acaba tot**. Només aleshores la mare entendrà que aquesta manera d'estimar, mata la seva filla, i un dia podrà dir-li que l'estima tant, que no la pot veure aquí i que ella se'n fa càrrec. *La nena torna a posar-se al seu lloc, davant la mare i mirant cap a la vida.*

La mare s'ha d'acomiadar de l'àvia, la seva mare, per a poder seguir el seu camí, perquè mirant cap a la mort, ella també es mor. *Amb l'acceptació de la seva mare, la mare de la Marta es gira cap al marit.* S'adona que ha de deixar enrere el marit per poder cuidar a la filla. *En fer-ho, mare i pare es recol·loquen mirant cap a la vida, cap a la filla. El pare al costat de la seva nova parella.* Ara, a la pregunta dos i dos, la Marta ja pot respondre correctament. Abans d'acabar, Monegal ens fa reflexionar sobre per què ens dediquem a ajudar els altres. **Som persones tocades d'una solidaritat i una necessitat d'acompanyament que s'origina en les nostres pròpies ferides.**

IDEES CLAU:

itineraris sistèmics, acompanyament, processos vitals

CITES DELS PONENTS A DESTACAR:

- “Per l'ADN passem les emocions que els nostres pares, besavis no van poder gestionar”. *Carme Monegal*
- “No cuida el cos físic, cuida l'actitud saludable”. *Carme Monegal*
- “No podem canviar el passat, però podem canviar la manera com m'hi relaciono”. *Carme Monegal*

REFLEXIONS DELS PARTICIPANTS:

Sobre la frase: “per l'ADN passem les emocions que els nostres pares, besavis no van poder gestionar”, un dels participants reflexiona sobre la necessitat d'incorporar-hi també la transmissió cultural.

- És precisament per aquest motiu que les educadores socials treballem: per a canviar contextos, no per a canviar la genètica.

Sobre la mateixa història de la vídua a la Guerra Civil, una altra participant es planteja què passaria si en comptes de seguir endavant, la mare hagués abandonat les filles. Aleshores, les filles no portarien a sobre el dol de la mare?

- Monegal explica que en tal cas, el dol seria el doble: el del pare assassinat i el de la mare que les va abandonar.

Una participant que treballa al Raval a escoles bressol, i mare de quatre fills, pensa que potser estem posant molt de pes a cada individu perquè faci el seu treball personal, però també hi ha tòpics socials que s'han de treballar.

- Posem més pes a la part social, l'imaginari col·lectiu que tots anem reproduint, per a defensar-nos, però l'inici de tot, és el nus interior. No podem mirar allò social desvinculat del nus interior.

Com intervenir en tot aquest àmbit interior de l'infant si ets mestre de matemàtiques?

- La pedagogia sistèmica està aplicada a l'ensenyament i té moltes metodologies que ens permeten aconseguir resultats.
- L'amor de veritat sempre és la solució, no l'amor de la ferida.
- Si els pares no hi són, es pot treballar amb les famílies.
- "Mai és tard per a tenir una infància feliç" un adult sempre pot treballar amb aquesta frase.

CONCLUSIONS:

A tall de resum, com a professionals de l'educació, la mediació i el treball social, l'enfocament sistèmic Hellingerià, presentat per Carme Monegal en aquesta Càpsula, ens permet conscienciar-nos de la correlació que s'estableix entre els vincles familiars i els escolars, i entre aquests i els vincles socials presents i futurs. Alhora, ens fa reflexionar sobre la necessitat de començar per un treball intern, per a poder acompanyar els processos d'ensenyament-aprenentatge-emancipació d'altres persones, i permetre'ls accedir a la millor versió d'elles mateixes de manera conscient i responsable.

PER SABER-NE MÉS...

- Aquesta Càpsula és la introducció a una formació homologada de quatre caps de setmana que comença el 14 d'octubre. Els membres del Col·legi d'Educadores i Educadors Socials i els mestres disposen de més d'un 60% de descompte.
- [Pàgina web de Tàlem](#)

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

Setembre 2022

Barcelona
Aragó, 141-143, 4a
08015 Barcelona
934 521 008
ceesc@ceesc.cat

Girona
Ibèria, 4
17005 Girona
972 249 276
girona@ceesc.cat

Lleida
Rambla Ferran, 32
25007 Lleida
973 289 434
lleida@ceesc.cat

Camp de Tarragona
Pau Claris, 2
43005 Tarragona
977 104 081
tarragona@ceesc.cat

Terres de l'Ebre
Ramon Berenguer IV, 11
43500 Tortosa
935 183 054
terresdelebre@ceesc.cat

www.ceesc.cat

